
LITTERATUR

MATS FÄLT:

A Vietcong Memoir

I dagens debatt om kriget i Afghanistan dras ibland paralleller till solidaritetsarbetet för Vietnam. Ett av många exempel på detta är Sven Lindqvists jämförelser i boken "Elefantens fot" (Bonniers) om gerillans kamp mot den sovjetiska invasionen.

Truong Nhu Tang: *A Vietcong Memoir*
Harcourt Brace Jovanovich 1985

Grunden för jämförelserna är nästan alltid tanken att FNL:s och Nordvietnams konflikt med Sydvietnam och USA var en kamp för frihet mot imperialism. Många tycks ännu inte ha insett att Vietnamkriget var något helt annat.

I USA har omvärderingen kommit längre. Inte bara konservativa utan även liberala amerikaner har börjat diskutera kriget på ett annat sätt. I den konservativa tidskriften "National Review" skriver en av president Johnsons rådgivare, John P Roche, om kriget på tioårsdagen av Saigons fall. Roches slutsats blir att kriget var USA:s hittills mest osjälviska krigsinsats, men att allvarliga fel begicks. Han ifrågasätter inblandningen i det interna politiska skeendet i republiken Sydvietnam och den vacklande inställningen till försöken att "vietnamisera" konflikten. Enbart Pol Pots bisarra befrielsemetoder i Kambodja ser Roche som tillräckliga skäl för stödet till gerillans motståndare i Indokina.

En bok som bättre än många andra skildrar vad kriget egentligen handlade om är Truong Nhu Tangs "A Vietcong Memoir". Boken utgavs i somras i USA av förlaget Harcourt Brace Jovanovich.

Dess författare var en tid justitieminister i Sydvietnam efter den så kallade befrielsen i april 1975. Tangs bok ger inte bara stöd till gerillans kritiker. De som kallade alla Thieus motståndare för kommunister hade inte heller uppfattat situationen riktigt.

Tang var inte kommunist trots att han under 20 år i olika omgångar, ofta på viktiga poster, kämpade mot fransmännen, amerikanerna och regeringen i Sydvietnam. Han blev tidigt en stor beundrare av Ho Chi Mihn men förblev nationalist. Gerillan bestod av många olika grupper men den avgörande makten kom allt mer att ligga i de nordvietnamesiska kommunisternas händer. Tang berättar om hur många lät sig invaggas i säkerhet av sympatiska partiföreträdare. Han anser att nationalisterna inom befrielseörelsen borde ha förstått situationens allvar åtminstone när den provisoriska sydvietnamesiska regeringen bildades 1969. Förklaringen till att många ickekommunister inte insåg vad som väntade var önsketänkande. Tang erkänner att hans hopp var orealistiskt men efter 20 års kamp var det lätt att villigt låta sig luras. Det var svårt att acceptera att segern inte skulle ge demokratin i söder en chans.

Som blivande justitieminister i Sydvietnam reagerade Tang och många likasinnade mot nordsidans brott, terror och massakrer, trots att de sällan väckte uppmärksamhet i västliga massmedia. Nordvietnams partirepresentanter slog ifrån sig misstankarna med ord om misstag, felaktigt utförd politik och bristande kontroll över situationen i till exempel Hué under Tetoffensiven.

Efter segern för Nordvietnams armé,

som i praktiken förde striden mot den av USA:s kongress övergivna Sydvietnamesiska försvarsmakten, behövde inte skenet uppehållas längre. Kommunistpartiets från norr importerade kadrer tog över alltmer av den makt som den provisoriska sydvietnamesiska regeringen i teorin var innehavare av. Tangs arbete som justitieminister reducerades till att acceptera och sanktionera beslut som redan fattats av makthavarna från Nordvietnam. Hans förberedelser för demokratisk lagstiftning kördes omilt över av den nya regimen. Det som tidigare inför världspressen fungerat som bevis för FNL:s ärliga avsikter behövdes inte längre.

Tang och många av hans ministerkollegor tröttnade och drog sig besvikna tillbaka. Författaren förberedde flykten till utlandet och arbetade för att rädda sina bröder från kommunisternas arbetsläger. Hans bröder hade på relativt hög nivå arbetat för Thieuregimen. Ett exempel så gott som något på att kriget splittrade många familjer i landet.

Ett intressant inslag i boken är skildringen av hur FNL:s folk rörde sig mel-

lan Sydvietnams städer och gerillabaser på landsbygden. Tang kombinerade en tid arbetet inom FNL med ledarskapet för ett av landets största företag. Dubbelspel var inte ovanligt.

"A Vietcong Memoir" är inte någon bok fylld av kommunistkräck. Tang sörjer sitt lands tragiska öde men sparar samtidigt inte på kritiken mot Diem- och Thieuregimernas missgrepp. Deras politik och förtryck av oppositionen underlättade gerillans arbete betydligt.

Som en del av en nödvändig omvärdering av kriget fyller boken sin uppgift väl. Fler än Tang kunde och borde redan under 60-talet och 70-talets början ha insett vad som var på väg att hända. FNL:s kamp var i realiteten en kamp för Sovjetimperialism, kommunism och ökat förtryck. Tangs förhoppningar om en annan utveckling ändrar inte den verkligheten. Makten låg hos kommunisterna. Jämförelserna med Afghanistan är absurda och de progressiva krafter som tillsammans med massmedia bildade hejarklack för Nordvietnams kommunistpartis expansion har mycket litet att vara stolta över.

Pärmar för inbindning av årgång 1985

kan rekvireras från Svensk Tidskrifts expedition, tel 08-675955, eller genom insättning av kronor 50:– på postgiro 72744-6.